

**Стратегічне бачення діяльності на посаді Голови
Національного агентства з питань запобігання корупції
Романюка Романа В'ячеславовича**

1. Поясніть Ваше бачення ролі та місця НАЗК в антикорупційній інфраструктурі України, а також взаємозв'язки між НАЗК та основними стейкхолдерами.

Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної антикорупційної політики. НАЗК є ключовим органом антикорупційної інфраструктури в Україні, оскільки його основним завданням є запобігання корупції. Ефективна діяльність НАЗК є визначальною як для успішного подолання цього явища.

Проте це завдання є спільним для усіх антикорупційних органів України. Тому я вважаю, що для злагодженості та максимальної результативності необхідно чітко розмежовувати завдання та функції кожного з них. Разом із тим, антикорупційні інституції (установи) України повинні співпрацювати та комунікувати між собою задля досягнення спільної мети – подолання будь-яких проявів корупції в державі.

Як відомо, НАЗК – інституція, що наділена превентивними функціями, для забезпечення та реалізації яких необхідний специфічний нормативно-правовий базис, відповідна кількість висококваліфікованих професійних спеціалістів (професіоналів), а також прозора організаційна структура.

Відтак, роль НАЗК в антикорупційній структурі України, я переконаний, є надзвичайно важливою та обов'язковою, оскільки саме НАЗК характеризується тими фундаментальними підвалинами, що забезпечують боротьбу з корупцією та сприяють її запобіганню. Це насамперед пов'язано з постійною розробкою нових та вдосконалення вже існуючих методів та підходів для запобігання, виявлення корупційних діянь і корупціонерів.

Вважаю за необхідне для ефективної роботи НАЗК з антикорупційними програмами обов'язкове залучення стейкхолдерів. Ними можуть бути як внутрішні представники (органи державної влади) так і зовнішні (громадські організації, активісти, експерти та партнери).

Перших, як вважаю, досить легко залучити до процесу. А от із другою категорією ситуація дещо складніша. Тому необхідно ініціювати активний процес залучення саме зовнішніх стейкхолдерів до співпраці шляхом всебічної популяризації діяльності НАЗК у медіа та інтернетпросторі, формування «свідомої» суспільної думки, а також усвідомлення усіма того факту, що ми своїми діями може змінити на краще ситуацію в державі та стати дотичним до процесу запобігання і подолання корупції в Україні.

Для підвищення ефективності взаємозв'язків НАЗК з основними стейкхолдерами необхідно гарантувати належну ресурсну забезпеченість НАЗК, розробити ефективні механізми співпраці з основними стейкхолдерами, а також створити позитивний імідж НАЗК у суспільстві.

2. Поясніть, як ви розумієте правовий статус НАЗК та як різні повноваження НАЗК спільно формують комплексну та інтегральну систему запобігання корупції?

Правовий статус НАЗК найбільш влучно відображає термін «ініціатор змін в законодавстві». НАЗК є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом. Діє виключно в межах компетенцій, які обумовлені законодавством України. До повноважень агентства належить робота за багатьма напрямками, зокрема й у частині виявлення корупційних норм у законодавстві та інших нормативно-правових актах, розробки нормативних документів.

Національне агентство з питань запобігання корупції – це спеціалізований орган виконавчої влади, який, згідно із Законом України «Про запобігання корупції», відповідає за формування та реалізацію державної антикорупційної політики.

Правовий статус НАЗК встановлюється Законом та іншими законодавчими актами України. НАЗК є юридичною особою публічного права, не має прибуткових цілей, фінансується з державного бюджету. Є відповідальним перед Верховною Радою України і підконтрольним їй та підзвітний Кабінету Міністрів України.

НАЗК має право ініціювати зміни в законодавстві, які спрямовані на запобігання корупції, приймати нормативно-правові акти та рішення з питань, що входять до його компетенції. Рішення НАЗК обов'язкові для виконання усіма суб'єктами державної влади, місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, їхніми посадовими і службовими особами, громадянами України та іноземцями.

Різні повноваження НАЗК разом створюють комплексну та інтегральну систему запобігання корупції. НАЗК формує Антикорупційну системну стратегію та державну програму її втілення, а також забезпечує їхнє належне виконання, що базується:

1. На рівні законодавства – участі у законодавчому процесі. НАЗК виявляє та ліквідує корупційні ризики у чинному та проектному законодавстві, а також вносить пропозиції щодо його вдосконалення.

2. На рівні органів влади та інших сфер суспільного життя – нагляді за дотриманням антикорупційних норм. НАЗК здійснює перевірки відповідності дій посадових і службових осіб вимогам Закону, а також притягає їх до відповідальності за їхні порушення.

3. На рівні суспільства – освітня та інформаційна робота. НАЗК проводить освітні й інформаційні кампанії з метою підвищення свідомості громадян щодо засудження корупції та пошуку шляхів її подолання.

Система протидії корупції, яку реалізує НАЗК, має комплексний та інтегрований характер. Саме різні повноваження НАЗК дозволяють Агентству комплексно впливати на корупцію, створюючи перешкоди для її вчинення, виявляючи та притягуючи до відповідальності осіб, які її вчинили, та формуючи в суспільстві негативне ставлення до корупції.

3. У 2023 році був опублікований звіт про незалежний аудит діяльності НАЗК за 2020 та 2021 роки. Які, на вашу думку, три найважливіші виклики виявлені за підсумками аудиту у сфері управління та організаційної спроможності НАЗК? Як Ви їх вирішите, якщо будете призначені головою НАЗК?

Вважаю, що одним із викликів є створення обґрунтовано ефективної та дієвої структури агентства. У НАЗК існують недосконалі процедури та процеси, які ускладнюють ефективне виконання його повноважень. Зокрема, Агентство має проблеми з плануванням та управлінням проектами, а також з моніторингом та оцінкою результатів своєї діяльності. Для найкращого виконання функцій НАЗК необхідно застосувати досвід європейських та світових антикорупційних практик, найбільш оптимально структуровану та функціонально диференційовану форму організації, де б усі знали свої чіткі обов'язки та компетенції. Структура НАЗК не повинна змінюватися з тією частотою, як це було протягом оцінювального періоду.

Потрібно оперативно створити ефективні територіальні органи НАЗК для кращої роботи в регіонах. Звісно, укомплектувати професійними кадрами агентство буде справою непростюю, їх треба буде підготувати та навчити, постійно інвестувати в навчання та розвиток працівників.

Другий виклик – це переформатування та забезпечення належного функціонування підрозділу внутрішнього контролю НАЗК. Адже важливим є саме те, щоб співробітники НАЗК розуміли, що їх теж «моніторять» і детально перевіряють. Добір персоналу в цей підрозділ має проводитися максимально відкрито та прозоро, обов'язково на конкурсних умовах з проходження тестувань на добросовісність.

Чому цей виклик я вважаю важливим? Тому що саме НАЗК своїм прикладом повинне демонструвати добросовісність, відкритість та справедливість. Лише позитивним іміджем агентство може викликати довіру в суспільства до себе як інституції, а також віру в майбутнє держави без корупції.

Третій виклик – зміни у структурах та внесенні даних у декларації. Формування декларації та її подання є недостатньо зрозумілим процесом для декларантів. Мені особисто не дуже інформативно в деклараціях що, зокрема, не зазначено шлях набуття права власності, орендоване житло чи інший об'єкт обліковуються разом з власним та багато інших моментів, які потребують вдосконалення. Оскільки, обов'язкове заповнення декларацій охоплює приблизно 1 млн. населення України, надзвичайно важливо зробити максимально зрозумілим, простим та комфортним процес заповнення декларацій.

Маю намір зазначене питання доповнити застосуванням у роботі НАЗК штучного інтелекту, а також посилення процесів щодо впровадження в організаційній діяльності НАЗК «автоматизації процесів». Це закономірний процес для усіх прогресивних організацій в умовах сьогодення з розвитком технічних можливостей.

4. Якими є три найважливіші досягнення НАЗК за останні 4 роки, на Вашу думку? Будь ласка, поясніть свій вибір.

Найбільш значимою, з огляду на перспективи, є безпосередня розробка та впровадження Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки та плану її реалізації у вигляді Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки, оскільки це базис для подальшої антикорупційної діяльності в Україні.

Необхідно зазначити, що саме досягнення у сфері формування та реалізації антикорупційної політики були одними із ключових для Європейської Комісії при ухваленні рішень щодо надання Україні статусу кандидата та подальших рішень щодо членства України в Європейському Союзі.

Важливою була робота над нормативно-правовою базою на вдосконалення правовідносин, що пов'язані з конфліктом інтересів. Зокрема, важливим було розширення кола близьких осіб, які б належали до зацікавлених сторін. Перебування в трудових стосунках людей, які перебувають в родинних зв'язках так чи інакше провокує корупційні дії або ж замовчування факту цих дій, приховування порушень одне одного.

Ще одним ключовим досягненням за час повномасштабного вторгнення РФ є те, що НАЗК підготувало проект Закону про конфіскацію майна підсанкційних осіб, посприяло його ухваленню в парламенті. І, як наслідок, накладено санкції на понад 18 тисяч юридичних та фізичних осіб із Росії, конфісковано понад п'ять мільярдів доларів. Це є важливим кроком у посиленні протидії корупції, відмиванню грошей в Україні та наблизженні нашої перемоги.

За попередній період, звісно, багато зроблено та досягнуто, проте в силу реалій та визначення вектору руху нашої держави в напрямку Євроінтеграції залишається чимало викликів та завдань, в тому числі й щодо антикорупційної діяльності.